

วารสาร ๒ ๗ ๘ หนังสือเพื่อเด็ก Thai Baby Journal

- ★ วรรณคดีไทยเพื่อเด็กปฐมวัย
- ★ บรรณาธิการหนังสือสำหรับเด็ก...
บอกมากไม่เลิกลอย่างที่คิด
- ★ วรรณกรรม 50 เรื่องที่ต้องอ่านก่อนโต

สารบัญ

สารบัญจากประธานมูลนิธิฯ

บ.ก.ขอขอบคุณ

วรรณคดีไทยเพื่อเด็กปฐมวัย

นิทานไทยไม่ตกยุค

เด็กชายสี่เทา

อนุบาลญี่ปุ่นที่แตกต่าง

เรื่องของคนที่เริ่มหลงรักหนังสือ

ครูณบรรณาลัย ห้องสมุดหนังสือภาพแห่งแรก

ไปเอาหัวใจที่ฝากไว้บนภู

ทำไมจึงใช้ชื่อ “ห้องสมุดหลวงตาซี”

1

อายุมงคลรำลึก พุทธศักราช 2557

3

รักษาสัญญา

4

เลือกหนังสือดีสำหรับลูกรัก

7

วรรณกรรมสร้างโลกจินตนาการสำหรับเด็ก

10

บรรณาธิการกิจหนังสือสำหรับเด็ก...บทบาทไม่เล็กอย่าง

13

รอยเกลือน้อยหยะจะ

17

เปลี่ยนที่ตัวเรา

21

กาลครั้งหนึ่งถึงลูกคนพิเศษ

23

หนังสือดีที่ผ่านการพิจารณาหนังสือดีสำหรับเด็ก 1 -

25

หนังสือดีที่ผ่านการพิจารณาหนังสือดีสำหรับเด็ก 3 -

มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก : www.thaibby.in.th

73 ถนนพุทธมณฑล สาย 1 แขวงบางด้วน

เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160 โทรศัพท์ 0 - 2805 - 0202 โทรสาร 0 - 2805 - 1308

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา และ สุชาติพิ รัชชพงษ์

วารสารหนังสือเพื่อเด็ก

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก : www.thaibby.in.th

สนับสนุนการจัดทำโดย

บรรณาธิการอำนวยการ พรอนงค์ นิยมค้า ไฮอร์คาวา

บรรณาธิการบริหาร เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

บรรณาธิการ ผศ. รพินทร์ คงสมบูรณ์

กองบรรณาธิการ ชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์ รัตนา คชนาท

ศิลปกรรม ชลาลัย บัวเพิ่ม

พิสูจน์อักษร ณัฐพร ศรีมุกด์

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท แปลน ฟอ์ คิดส์

ปก เหมือนฝัน ทรัพย์เอนก นิทานจากนมากรมวรรณคดีไทย เรื่อง กำเนิดหนุมาน

เลือกหนังสือดีสำหรับลูกรัก : แรกเกิดถึงวัยรุ่น

บทนำ

การเลี้ยงดูลูกให้มีคุณภาพเป็นงานที่ค่อนข้างหนักเนื่องจากจำเป็นต้องดูแลรับผิดชอบตั้งแต่ลูกลืมตาตื่นจนกระทั่งลูกหลับ นอกจากความเหนื่อยแล้วยังเปี่ยมไปด้วยความรู้สึกเป็นห่วงและความรัก แต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่แมก้ปฏิเสธไม่ได้ว่าในความเหนื่อยหนักนั้นก็เต็มไปด้วยความสุขหล่อเลี้ยงหัวใจขณะเฝ้ามองการเติบโตและพัฒนาการของลูกๆ การที่เราจะสร้างให้ใครสักคนให้เติบโตและมีชีวิตรอดอย่างแข็งแกร่งนั้นก็อาจอาศัยเพียงให้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ และส่งเสริมให้ออกกำลังกายอย่างพอเหมาะ เขาก็จะเติบโตได้ดังหวัง แต่หากเราต้องการให้เขาเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ และสมองเพื่อให้มีชีวิตอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จำเป็นต้องคำนึงถึงความสำคัญของอาหารสมองของลูกด้วย “อาหารสมอง” ของเด็ก ๆ ซึ่งในที่นี้หมายถึง หนังสือดีที่เหมาะสมกับลูก แต่ปัจจุบันพบว่าหนังสือที่ผลิตออกจำหน่ายมีหลากหลายประเภทและมีจำนวนมากมาย แล้วทีนี้เราจะเลือกอาหารสมองที่มีคุณภาพสำหรับลูกน้อยที่รักของเราอย่างไรดี

หนังสือดีสำหรับลูกรักเป็นอย่างไร

การสร้างควมคุ้นเคยลูกน้อยกับหนังสือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้เพียงข้ามคืน ต้องค่อยเป็นค่อยไป พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรสร้างโอกาสให้ลูกได้มีประสบการณ์กับบรรยากาศของห้องสมุดและเรียนรู้การเลือกหนังสือบนชั้น นอกจากนี้การที่ในบ้านมีหนังสือหลากหลายประเภทก็จะเพิ่มโอกาสให้ลูกๆ ได้หยิบจับหนังสือมาอ่านมากขึ้น ท่านอาจกำลังคิดว่าหากจะเลือกซื้อหนังสือหรือเลือกยืมหนังสือดี ๆ สักเล่มสำหรับลูกรักควรเลือกอย่างไร

เมื่อกล่าวคำว่า “หนังสือดีสำหรับลูก” บางท่านอาจนึกถึงหนังสือที่ได้รับรางวัล หรือหนังสือติดอันดับขายดีในร้านหนังสือ หรือหนังสือที่มีรายชื่ออยู่ในคอลัมน์แนะนำหนังสือ ท่านทราบหรือไม่ว่าหนังสือดีของลูกอาจไม่ใช่หนังสือเหล่านั้น แต่เป็นหนังสือเล่มที่เด็ก ๆ สามารถอ่านได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน (RIF, 2010) เด็กบางคนอ่านแล้วอ่านอีกอย่างมีความสุขซึ่งสิ่งนี้จะจุดประกายให้ลูกๆ รักการอ่านต่อไปในอนาคต

หนังสือสำหรับเด็กมีหลายร้อยหลายพันเรื่อง อีกทั้งลักษณะการเขียนก็แตกต่างกันออกไปเช่น ความยาวของเนื้อหาแบบเรื่องสั้นและเรื่องยาว การนำเสนอเนื้อหาแบบร้อยแก้ว โคลง กลอน โครงเรื่องแบบจริงและแบบจินตนาการ นอกจากนี้ยังมีการตีพิมพ์เผยแพร่ใหม่ๆ ออกมาทุกปี การที่พ่อแม่ไม่คุ้นเคยกับหนังสือเด็กนั้นเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้ แต่ท่านย่อมรู้จักลูกของท่านเองดีกว่าใครๆ ดังนั้นคนที่จะสามารถเลือกหนังสือที่ดีสำหรับลูกก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองนั่นเอง เพียงแต่ท่านรู้ว่าเรื่องใด หรือสิ่งใดที่ลูกสนใจ และสิ่งนั้นก็คือ ภูเขา น้ำไปสู่ความสำเร็จของการเลือกหนังสือสำหรับลูกรัก (International Reading Association, n.d.)

ท่านทราบหรือไม่ว่าลูกๆ หรือเด็กในปกครองของท่านรู้อะไรมากมายกว่าที่เราคิด หากพ่อแม่อยากทราบว่าลูกๆ จะรู้อะไรบ้างก็เพียงแค่ถามเขา และสนับสนุนให้เขาบรรยายสิ่งที่เขารู้ จากนั้นท่านก็จะสามารถบอกได้ว่าลูกชอบอะไรและไม่ชอบอะไร และที่สำคัญท่านก็จะทราบว่าเขาอยากเรียนรู้อะไร ใครคือ

คนที่เขาอยากพบเจอ รวมถึงเขาต้องการจะทำอะไร เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ข้อมูลจากลูกเหล่านี้ก็คือ “หัวใจหรือคำสำคัญ” ของหนังสือที่อยู่ในใจของเด็กๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าหากท่านใส่ใจสิ่งที่ลูกพูดแล้วเก็บข้อมูลไว้ในใจ ข้อมูลเหล่านั้นก็จะสามารถช่วยให้ท่านค้นหาหนังสือดีสำหรับลูกได้ไม่ยากนัก เนื่องจากเด็กจะอ่านในสิ่งที่เขาสนใจ ในการเลือกหนังสือสำหรับเด็กเริ่มอ่าน สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงอีกประการนอกเหนือจากความสนใจของเขา คือความสามารถในการอ่านของเด็ก (RIF, 2010) การเลือกหนังสือที่อ่านยากเกินไปอาจทำให้เด็ก ๆ เบื่อและไม่ประทับใจ ไม่สนุกจึงควรระวังในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน แต่เมื่อเขาอายุมากขึ้นทักษะการอ่านเพิ่มพูนขึ้นความต้องการอ่านก็จะเปลี่ยนไป

Reading in Fundamental (RIF) (2010) และ International Reading Association (n.d.) ได้ให้คำแนะนำการเลือกหนังสือสำหรับเด็กๆ ใน 4 ช่วงวัยไว้ดังต่อไปนี้

การเลือกหนังสือสำหรับลูกวัยเริ่มรู้จักหนังสือ แรกเกิด – 2 ปี

- ประสบการณ์ในการอ่าน : อ่านหนังสือร่วมกันกับพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้
- ประเภทหนังสือ : หนังสือภาพ เด็กจะรู้สึกสนุกเมื่อเห็นภาพมากกว่าตัวอักษรมากมาย ขนาดภาพควรมีขนาดใหญ่ สีสดใสควรเป็นภาพสิ่งของที่คุ้นเคยของเด็กๆ
- วัสดุที่จัดทำ : ควรทำด้วยกระดาษแบบหนาแข็งแรง หรือพลาสติกแบบนิ่ม หรือผ้าที่สามารถพับได้

- ขนาดหนังสือ : ให้พอเหมาะสำหรับเด็กตัวเล็กๆสามารถถืออ่านสะดวก

- ลักษณะพิเศษของหนังสือ : อาจเป็นหนังสือที่กระตุ้นประสาทสัมผัสเด็ก เช่น หนังสือผ้า หนังสือที่ให้สัมผัสที่แตกต่างกัน และหนังสือที่มีกลิ่นหรือมีเสียง เป็นต้น

- เด็กวัยนี้มีความสนใจที่สั้นมาก ดังนั้นเรื่องราวที่น่าเสนอควรสั้น ใช้ประโยคง่าย ช้าๆ อธิบายภาพประกอบ หรืออาจนำเสนอเป็นคำกลอน หรือประโยคที่มีสัมผัสคล้องจอง จะทำให้เด็กๆรู้สึกสนใจและพ่อแม่ก็รู้สึกสนุกในการอ่านออกเสียง

การเลือกหนังสือสำหรับวัยเริ่มอ่าน ลูกวัย 3 - 5 ปี

- เด็กในวัยนี้เริ่มมีความเข้าใจผู้คนและรับรู้ความแตกต่าง ชอบถามคำถาม กระตือรือร้น ดังนั้นการหันเหความสนใจของเด็กไปยังหนังสือจะทำให้เขารับรู้เรื่องของชีวิตและโลกได้ดีขึ้น เด็กที่อาศัยอยู่ในเมืองสามารถสนุกกับหนังสือเกี่ยวกับ ชีวิตชาวนาชาวสวน หรือการล่องเรือในทะเล หรือหนังสือที่ให้ความรู้สถานที่สำคัญต่างๆ ในโลก

- เรื่องราวของหนังสือ : เกี่ยวกับชีวิตประจำวันเหตุการณ์ที่เด็กๆคุ้นเคย หรือให้ความรู้พื้นฐาน เช่น ตัวอักษร ตัวเลข รูปร่าง และสี เป็นต้น นอกจากนี้ เรื่องราวที่น่าเสนอควรส่งเสริมให้เด็กได้ถามและได้ค้นพบสิ่งใหม่ๆ

- ประเภทหนังสือ : หนังสือภาพ เน้นภาพวาด หรือภาพจริง สีสันสดใส น่าสนใจ

- เรื่องราวที่น่าเสนอ : ใช้การเล่าเรื่องง่ายๆ สนุกสนาน ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว หนังสือแต่ละเล่มควรใช้เวลาอ่าน 5-10 นาที

- การใช้คำ : ควรมีจังหวะ ใช้คำซ้ำๆ เพื่อให้เด็กสามารถจำได้

- ตัวละครดำเนินเรื่องในหนังสือ : อาจเป็นเด็กวัยเดียวกัน หรืออาจโตกว่าเล็กน้อย หรือตัวละครอาจเป็นสัตว์น่ารักๆ ที่เป็นภาพการ์ตูนจากจินตนาการ หรือเป็นภาพสัตว์จริง เหล่านี้จะทำให้เด็กๆเพิ่มความสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น

การเลือกหนังสือสำหรับลูกนักอ่านวัยเยาว์ อายุ 6-11 ปี

- Woodten แนะนำว่าพ่อแม่ควรใช้เวลาช่วงหนึ่งในแต่ละวันอ่านหนังสือออกเสียงกับลูก จากนั้นถามคำถามคุยกันว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไปและเชื่อมโยงเรื่องราวกับชีวิตของเด็ก ๆ

- เนื้อหา : พ่อแม่ควรเลือกหนังสือที่อยู่ในความสนใจของลูก และมีความยาวเพียงพอที่เด็กจะสามารถอ่านได้หลายวัน ไม่ควรเป็นหนังสือที่อ่านจบในเวลาอันสั้นเพราะเด็กในวัยนี้มีความสนใจที่ยาวขึ้น และมีทักษะการอ่านที่ใกล้เคียงกับวัยรุ่น

- ประเภทหนังสือ : เด็ก ๆ ยังคงสนใจหนังสือที่มีภาพมาก ๆ อยู่ แต่ก็สามารถอ่านได้มากขึ้น เรื่องราวที่น่าเสนอควรเป็นเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับชีวิตของเด็ก

- การใช้ตัวคำหรืออักษร : ต้องชัดเจนอ่านง่าย การนำเสนอภาพควรใช้สีสดใสสามารถดึงดูดความสนใจ มีข้อความอธิบายภาพ และควรมีการบอกใบ้ความหมายคำยากที่เด็กไม่คุ้นเคย

- เนื้อหาของหนังสือ : ควรเป็นประเภทให้วิธี

การทำสิ่งต่าง ๆ (How to) เช่น การทำงานฝีมือ การพับกระดาษ การประดิษฐ์ การทำอาหาร โดยให้คำอธิบายวิธีทำพร้อมภาพประกอบที่ชัดเจนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย

- ตัวละครดำเนินเรื่อง : เลือกที่เด็กชื่นชอบหรือเป็นหนังสือที่มีเรื่องราวสนุก ๆ ที่เด็กเคยฟังเมื่ออายุน้อยกว่านี้ เหล่านี้เป็นหนังสือที่ดีที่สุดสำหรับนักอ่านวัยเยาว์ในการเริ่มอ่านด้วยตนเอง

- เลือกหนังสือที่จุดประกายให้เกิดการพูดคุย ถกเถียง แสดงความคิดเห็น หาข้อสรุป ก็เป็นหนังสือที่น่าสนใจ เนื่องจากสามารถพัฒนาความคิดด้านเหตุผลแก่ลูก

- ในบางครั้งควรอาจพบว่าลูกอ่านหนังสือได้ช้า ซึ่งสังเกตได้จากเด็กไม่สามารถอ่านหนังสือเองได้ ให้ปรึกษาครูผู้สอน พ่อแม่ควรหาหนังสือที่สอนคำศัพท์ง่าย ๆ แก่เด็กเพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในตัวเองก่อนที่จะพัฒนาการอ่านที่ยากมากขึ้นตามลำดับ

การเลือกหนังสือสำหรับลูกนักอ่านวัยรุ่น อายุ 11 ปีขึ้นไป

- พ่อแม่อาจพบว่าลูกไม่ชอบอ่านหนังสือ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากเด็กเห็นว่าหนังสือเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ดังนั้นพ่อแม่ควรเลือกหนังสือในหัวข้อที่จุดประกายความสนใจลึก ๆ ของลูก เช่น ถ้าลูกชอบบาสเกตบอล ให้เลือกหนังสือเกี่ยวกับบาสเกตบอลที่ดีที่สุดให้ และเสนอทางเลือกที่หลากหลายแก่ลูกเสมอ เพื่อควบคุมเด็ก ๆ ให้ดำเนินไปในทางที่ดีตามต้องการ

- ประเภทหนังสือ : หนังสือนวนิยายอาจช่วยให้เด็กในวัยนี้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา หรือความท้าทายที่อาจเกิดในชีวิตประจำวัน เพื่อเตรียมตัวในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับตัวละครที่เผชิญเหตุการณ์ในนวนิยาย พ่อแม่สามารถเลือกเรื่องที่คล้ายคลึงกับชีวิตเด็ก

- เนื้อหาของหนังสือ : หนังสือที่ให้ประสบการณ์พื้นฐานในการใช้ชีวิต หรือให้ออกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริง ได้แก่ หนังสือที่บันทึกเรื่องราวที่สุดของโลก (Guinness book of record) หนังสือบันทึกสถิติต่าง ๆ ของโลก เช่น สมปัตรสร (Almanac) หนังสือที่ให้ความรู้รอบตัว หนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญ วรรณกรรมคลาสสิก เช่น วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน นิยายอิงประวัติศาสตร์ เทพตำนานหรือเทพปกรณัม เช่น การกำเนิดเทพเจ้า หรือนิทานปรัมปรา เป็นต้น

บทสรุป

การรู้วิธีการเลือกหนังสือดีและสอนให้เด็กได้รู้จักวิธีเลือกหนังสือดีมีประโยชน์นับว่าเป็นการฝึกทักษะที่เขาสามารถใช้ได้ตลอดชีวิต การที่พ่อแม่ค่อย ๆ แสดงวิธีการเลือกหนังสือให้เด็กได้ซึมซับและสนับสนุนให้เขาได้เลือกหนังสือที่สนใจด้วยตนเองอาจทำได้โดยอนุญาตให้ลูกสามารถเลือกหนังสือที่ต้องการได้ 2 ประเภท คือ เล่มที่ 1 เป็นหนังสือที่สามารถอ่านกับพ่อแม่ และเล่มที่ 2 สำหรับเขาอ่านด้วยตนเอง ในการเลือกหนังสือแต่ละครั้งไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งเล่ม เมื่อเปิดอ่าน 2-3 หน้าแรกแล้วรู้สึกไม่สนุกหรือรู้สึกไม่ชอบก็สามารถตัดสินใจได้ เพราะการอ่านนำมาซึ่งความสุขไม่ใช่ความน่าเบื่อ “หนังสือดี คือ หนังสือที่จรรโลงชีวิตมนุษย์ ตัวจรรโลงชีวิตเด็กเพราะเด็กชอบความสนุก คนเศร้าก็ควรมีหนังสืออะไรสักเล่มที่ทำให้ความเศร้าของเขาหายไป จรรโลงชีวิตเขาให้ดีขึ้น นั่นแหละคือหนังสือที่ดีที่สุดในแต่ละขณะของแต่ละคน ... หนังสือคลาสสิกอาจไม่ใช่หนังสือที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน บางทีเราอาจหลงไปกับการกำหนดนิยามแต่ไม่ดูความแตกต่างของผู้คน” (มกุฏ อรฤดี, 2557)

เอกสารอ้างอิง

International Reading Association. (n.d.) What kids really want to read. De: IRA.

Reading in Fundamental. (2010). Choosing good books: For children of all age. Washington, DC: RIF

มกุฏ อรฤดี. (2557). a day with a view. A day, 170,